

Előfizetési árak

Egész évre . . . 5 frt — kr.
Fél " . . . 2 frt 50 kr.
Negyed " . . . 1 frt 25 kr.
Tanítóknak egy évre 3 frt — kr.

Hirdetések

a legjutányosabban számíttatnak.

B A J A

vegyes tartalmu hetilap.

Megjelen minden vasárnap.

Szerkesztőség

hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők:

Hochus-utca 42. sz.
A SZERKESZTŐHÖZ.

Az előfizetési pénzek és hirdetési díjak Nánay Lajos könyvnyomdájába küldendők.

Szinészetünk.

Félszázada már annak, hogy Magyarország a színészet megkezdte rendkívüli horderővel bíró működését. A nemzeti újjászületés, a hosszú csaknem halált hozó alvást követő ébredés korában, a nemzeti szellem megteremtésére tagadhatatlanul nagy befolyással bírt nemzeti színészetünk. A költők, nagy nemzeti költőink szava felrázta a szunyadvó öntudatot, a nemzet önmaga sorsa fölé, a nemzeti szellemnek elveszte főit gondolkodóba jött; azonban kik nemzeti nyelvünk szépségeit nyilván érvényre emelték, kik a felébredő nemzetiség zárlatát ápták, növelték s erősítették, azok nemzeti színészetünk nagy hősei voltak.

Egressy, Fánesi, Lendvai, Szentpéteri, Megyeri, Tóth Jozsef, s a többi nagyok, öröklékül nevek maradtak nemzetünk történetében, mert mint a nemzet igaz napszámosai, az elhagyatottság idejében, a nemzeti lethargia korában, senkire másra, mint saját erőikre s honszerelmükre támaszkodva kezdték meg a nemzeti szellem felújításának munkáját. Mily más viszonyok közt volt Európa egyéb nemzetinél a színészet. A nagy britt színész és költő Shakespeare leghatalmasabb angol királyné Erzsébet idejében, a francia szellemőrások Racine, Molière, Corneille, a francia királyság legnagyobb virágzásában, XIV. Lajos alatt éltek s működtek.

Magyarországon nyomasztó viszonyok

TÁRCZA.

ÁRVA VAGYOK . . .

ÁRVA vagyok, árva lettem,
Elborult az ég felettem;
Nincsen senkim a világon,
Kíhez leltem vágyva szálljon.

Egy volt, egy volt, a kíhez még
Biztatott a szép reménység,
Hogy majd vele fölhalálom
Rég óhajtott boldogságom.

Az az egy is lett a másé,
S maradtam az árvaságé;
Szegény szívem árvasága,
De hogy van, ki téged szánna!

Édes szívem ne is szájon
Téged senki a világon;
Hogyha nincs is boldogságod,
Legalább van szabadságod!

Erődi Dániel.

Tanulmányok a nőemancipáció köréből.*

— Irta: HORYÁTH JÓZSEF. —

Hogy az egészség szempontjából valamennyi, vagy legalább a legtöbb m. l. tanoda bezárandó volna, kiderül abból is, hogy azok rendszeren szűk helyiségekben vannak

* Mutatvány szerző művéből.

közt, egy szellemtelen nemzet közepében, melynek csak az izlett, mi idegen volt, mely a magyar nyelvet csak parasztaikra valónak gondolta, ily körülmények közt léptek ama nagyok a nyilvánosság deszkáira, eleinte részvétlenség közt, publikum nélkül, de lassan-lassan hódítva, s mind többeket vonva a magyar nyelv s nemzeti érület iskolájába.

Talán nem is sejtették mily rendkívüli befolyással lesz működésük a magyarság, a magyarosodás fejlődésére; mily nagy horderővel lesz nyilvános szereplésük a magyar nyelv terjedésére, az elpártoltak visszahódítására nézve; pedig valósággal nagy részük volt a nemzeti ébredés nagy munkájának, a jelenben kelünkben honoló nemzeti öntudat megalapításának ügyében. Akkor a színészet igazán nemzeti ügy volt; a ki a színészetet parolá, az a nemzeti nyelv és szellemnek szolgált, s együtt épített azokkal, kik mint hivatott munkások a nyilvánosság deszkáin szerepeltek.

Igy volt félszázaddal ezelőtt. Azóta a dolgok folyásában nagy változások történtek. Az életre kelt nemzeti szellem, mely a harminczas, negyvenes, ötvenes években, sőt még azután is a színészetben tekinté a nemzetiség istápolásának egyik eszközét és hazafiságból szolgált s ádozott e nemzeti ügynek, hazánk államiságának kivívása óta a színészetben már nem lát oly fontos tényezőt. A viszonyok változásával, az emberek gondolkozásában is változás állott be. A színészetet — valljuk be — ma jobbadán oly eszköznek tekintik az emberek, melynek hivatása az unalmas estéket kellemessé varázsolni,

elhelyezve. Ismerek egyetlenegy teremben elhelyezett m. leánytanintézeteket. Vannak ismét mások, melyek 2-3 tanteremből (ha ugyan termék) állanak. De hát milyen helyiségek azok?! Egyik termet a másiktól talán csak egy üvegajtó választ, úgy, hogy az egyik tanteremben előadást tartó tanító zavarja a másik teremben levőt. Sőt olyan tanintézetben is működtem, hol a két tantermet egy deszkafal választotta egymástól. Az egyikben az intézetulajdonos tanított zongorázni, a másikban én számolni. Egyik szobából a másikba minden legkisebb neszt hallatszott. — Elképzelhetni, milyen pokoli koncert volt az, midőn egyik szobában a folytonos „klang” „klang”, melybe olykor a baritonos „sie Esel” és „ach, sie dumme Kredl” stb. vegyült; míg a másik szobában én igyekeztem magamat érthetővé tenni.

A legtöbb magán-leánytanoda szűk, közönséges lakszobákban szokott elhelyezve lenni, melyek iskolai helyiségeknek egyáltalában nem illelnek be. Ha olyan szobában aztán 40-50 leányt (8-12, 2-5) szorítanak, önmagától értetődik, hogy ott nem lehet egészséges levegő. Már pedig a tiszta levegő feltételezi a vegetáló (és kiválóan a szellemi) életet. Lássunk néhány példát:

„10,000 rész friss levegő csak 4 rész szénsavat tartalmaz; egy ember pedig egy órában 12 köbláb levegőt lehel ki, melyben majd egy fél köbláb (4%) a szénsav. Pettenkofer, müncheni tanár, megvizsgálta tanuló szobájának levegőjét, miután 4 óra hosszat tartózkodott benne s azt találta, hogy 10 ezer ite levegőben 5 és 1/2 ite szénsav volt s miután segédjét is beszóltatta s ez is egy ideig

s mely eszköz akkor tölti be valóban ezéljét, ha a hallgatóság az unalom pillanatait képes volt általa önmagától távolítani. S míg ezelőtt e nemzeti ügy iránt való buzgalomból lelkesültek a színészetet fölmentőjéért; mint az üzleti szellem és reális gondolkodás e korában, minden ideálist levetkőzve a színészetet is üzletnek tekintjük, melynek létjoga csak akkor van, ha óhajunk, várákózsunk, sőt kívánságunk mértékét képes bőségesen kielégíteni.

Különbö a színészet iránt való lelkesedés csökkenésének okát nemcsak reális korunkban kell keresnünk; ennek oka részben legalább is, magában a színészetben rejlik. Azon deszkákat, melyeket haugos felhívásokon manapság is vajmi gyakran a nemzetiség csarnokának szokás nevezni, — azon deszkákat vajmi sokszor selejtes fércelt művek, idétlen agrémek színterévé teszik; hol jellemtisztaság, kebelnemesség, lemondás, a gyengébb védelme helyett szívet rontó mélytét hordanak föl; azon deszkákat, melyeket a nemzeti géniusz édes otthonának szeretünk, vagy szerettünk nevezni, hova csak a hivatott, a szellem fölmentje tehetné lábát, — azon deszkákat vajmi sokszor szellemtelen, a tehetség aszkórájában szenvedő hivatlanok gyűlöhelyének vagyunk kénytelenek tapasztalni.

Természetes, hogy e számító korban, mely alamizsnát sem nyújt szívesen, mely folyton saját zsebében tartja a pénzért remegő kezét, ilyen jelenségek és tapasztalatok épen nem alkalmasak arra, miszerint az elhaló lelkesedést felújítsák, föntartsák és öregbítsék.

vele volt, együtt szívá szabályának levegőjét: az 5 1/2 ite szénsav 9 itecére szaporodott.”

Hogy a szénsav mily káros hatással van az ember szervezetre, láthatjuk a mindennapi tapasztaláson kívül a következőkből is: „Callcutában a William nevű várparancsnoka Omychund nevű kalmárt ejtett foglyul. Ez esetet a bengáli nábob ürügyül használta fel az említett erőt megszűlésére és elfoglalására. A nábob a foglyul ejtett várórséget egy laktanyai helyiségbe zárta. A tikkasztó bengáli éjszakán csak gyéren járhatott egy kis friss levegő a zárt helyiségbe. Sokan kétségbe estek, némelyek megőrültek. Reggeli 6 órakor kinyiták az ajtót. 146 ember közül már csak 23 lélezett, de ezek is már öntudat nélkül. A többi 123-mat a szénsav ölte meg.”

Ezekből tehát tisztán láthatjuk, hogy a magánleánytanodákban, melyek szeleőkkel ellátva nincsenek, s legelőbb az iskola után szellőztetnek, a levegő legártalmasabb. — „Onnan származik, hogy »piros-pozsgás, vidor gyermeket küldünk az év elején az iskolába s halvány, köhögő, főfájásról panaszkodó gyermeket kap vissza néhány hó múlva a megszomorodott szülő; de azért csak igen ritka esetben jut eszébe, hogy talán azon levegő, melyet a gyermek az iskolában szív, oka a betegségnek; hogy talán egy kis friss levegő után epedez az ártatlannak egész szervezete.”

Ha az ember egy leányiskolába lép, önkénytelenül csodálkoznak kell azon, hogy a tanítványok mind egyforma színben vannak, mintha egytől-egyig viaszból volnának

Azért a színészetnek, különösen a vidékinek, e változott viszonyokkal okvetlenül kell számolnia. Ha nem számol elvész. Lelekesedést, mely tárt karokkal fogadja, mely kedére ötleje, mely nevelje, már sehol sem talál. A lelkesedést erőszakkal kell kicsikarnia.

A színigazgatóknak, az élvezhető darabok beszerzése mellett első és legfőbb gondjuk legyen, képességgel és szorgalommal bíró tagokat gyűjteni. — Képességgel és szorgalommal bírót mondunk; mert sem a szorgalom a képességet, sem a képesség a szorgalmat pótolni egyáltalán nem bírja. E kettőnek együtt kell járni.

Városunkban időző szintársulatról ez alkalommal nem szólnak. — Láttunk már több jól sikerült előadást. A társulat tagjait szorgalmas munkálkodásra, a tisztelt közönséget kitartó s buzgó pártfogolásra szabadjon felhívunk.

Népiskoláink.

II.

Megelőző cikkünkben elép leplezetlenül bemutattuk, mily hiányos nálunk az iskolalátogatás, hányan be nem iratkoznak évenként az iskolába, mily óriási a mulasztott órák száma, mily szűkek és idegenszerűek az egyes iskolaépületek, szóval rámutattunk azon mélyebben fekvő és tulajdonképeni okokra, melyek népiskoláink előrehaladását mindaddig gátolták. Ezek kimutatása után áttérhetünk most már azok taglalására, mik népiskoláinkról a mult törvényhatósági ülésen elmondaták.

idomítva, s az egyik erre, a másik meg amarra dülöngözik fejfájásában.

A szénsav „a legtöbb esetben lassú méreg gyanánt hat testünkben s számtalan betegségek veti meg alapját; állandó vértóbulásokat okoz a fej felé, a tudóvszre hajlandóságot fokozza, kifejtí, sőt az egészségesben is előidézheti.” S tíz úri beteg asszony közül 9 a magán- vagy zárdaiskola levegőjének köszönheti testi nyomoruságát: Mert „egy jól szellőzött, nem sokak által lakott szobában 8 rész szénsavat találtak 10 ezer rész levegőben; tanulókkal megtelt teremben vagy épen közönséges lakszobába legalább 23-25-ször többet, mint a szabad levegőn; s épen ott, hol a legkisebb betegítő tényező a gyöngye fejlődő szervezetre a legkártékonyabb hatással lehet.” (Bánhegyi.)

Hogy a szellemre, a lélek fejlődésére miképen hat a magán-leánytanoda levegője, hol a gyermeknek vagy épen a fejledező hajadonoknak 4 óra hosszat délelőtt és 3 óra hosszat délután, hatszor egy hétben összeszorítva egymás mellett kell ülnök, kiválglik abból is, hogy „ha 8% szénsav van a levegőben, az már akkor szédélgést, kábultságot okoz embernek. Ha a szédélgő gyorsan meg is mentetik, mégis főfájás és gondolkodásra való tudatosság marad soká könyelműségének vagy tudatlanságának jutalma. (U. o.)

Tehát bátran állíthatjuk, hogy a magánleánytanodák testfejlesztés és szellemi képzés helyett a leányokat testileg elnyomorítják és a további szellemi önművelődésre képeltetnek teszik. Elősegíti ezen fonáságot

Több oldalról hangoztatva lett, hogy népiskoláinkban igen sok a kívánni való. Ezen hiányok és kívánni valók előtt nincs okunk szemet hunyni, sőt minden tartózkodás nélkül föltartuk azokat, hogy mindenki tudja és lássa, miszerint nem más közegek, hanem egyenesen a *törvényhatóság van hivatva a meglevő hiányokat gyorsan és győztesen orvosolni*. Közvetet kell a törvényhatóságnál teremtem, ki idejét csaknem egyedül a népiskolának s a népiskolai hiányok orvoslásának szentelheti; ki az összeírásokat kellő időben és pontosan eszközözi; a b e n e m i r o t t a k a t mindjárt év elején számba veszi, azokat az iskolába való járásra büntetésekkel is kényszeríti, a mulasztások gyűjtekét hónapról-hónapra személyesen átveszi, a mulasztók szüleit megidézi, ismételt mulasztások esetén a törvény szigorát alkalmazza; közegekről kell gondoskodni, mely a népiskolai állapotokat szakszerűen tanulmányozza, tanulmányairól s tapasztalatairól a tanácsnak és törvényhatóságnak legalább is évnegyedenként jelentést tesz, az iskolaszék megkereséseit s bejelentéseit átveszi, azokat haladéktalanul tanulmányozza, a tanácsban és törvényhatósági gyűlésen előadja, — a hozott határozatokat gyorsan és pontosan foganatosítja, — a végzésekről az iskolaszéknek mindig és pedig haladéktalanul értesíti; szóval, aki a népiskoláknak él, a népnevelés ügyéért lelkesedik s az iskolaszékkel és tanügyi bizottsággal karöltve népiskoláink felvirágztatásán fáradhatatlanul és egész odaadással működik.

Emellett azonban újabb és a követelményeinek megfelelőbb iskolai épületekről is kell gondoskodni, s ha nincs a város oly szerencsés helyzetben, hogy rögtön minden város részben újabb iskolaépületeket emeljen, szavazzon meg bizonyos összeget 5—10 évi részletre, hogy természetesen és fokozatosan évről-évre történjék valami. Ha 1868. óta csak 2—3 ezer frt tőkésített volna is évenként iskolaépítkezési és felszerelési célokra, ma már 26—36 ezer frt állna készen; ha pedig még most sem kezdünk e téren áldozni, évtizedek múlva is ott leszünk, hol 13 év előtt állottunk.

Szintén említve lett, hogy népiskoláink igen sokba kerülnek, s a taneredmény ennek dacára sem felel meg a követelményeknek.

Hogy a város pénzügyeinek jelen

a szülő az eljárása, hogy már igen fiatal leányokkal sietnek e kintő kamarákba.

Jó, czélszerű tanintézet csak az lehet, hol minden egyes osztálynak saját, tágas tanterme és sorsával megelégedett tanítója van.

Ebből látjuk tehát, hogy a magánleánytanintézetek igen sok tekintetben nem felelnek meg a kor kívánalmának; s kívánatos volna, hogy minél gyorsabban és minél helyesebb irányban fejlődjenek.

Mint hogy elég kiméletlenül kitüntették a magánleánytanodának minden rossz oldalát, tegyük kezünk szivünkre és valljuk be a jó oldalát is!

A leányok mai napig az általános művelődés tekintetében oly megszorított helyzetben voltak, hogy sokszor semminemű más eszközökhöz nem folyamodhattak, mint egy elemi tanodához, mely sokszor nem is érdemelte meg a nevét. A fiúk, ha mindjárt nem látogattak is felsőbb tanodákat, de kénytelenek lévén a világban megfordulni, gyakorlatilag és tapasztalatilag is juthatnak általános műveltséghez. A nyilvános leánytanoda pedig lassan lépdel a törvénytábla ösvényén, se jobbra, se balra nem néz, s így tanítványait csak kivételes esetekben figyelmezteti a külső élet processusára. A magánleánytanoda ellenben a külső élet befolyásától feltételezve lévén, minden pillanatot és mozzanatot megragad, hogy a napi élet követelményeihez idomuljon. S e tekintetben a magánleánytanoda a nyilvános tanoda elébe helyezendő. De a magánleánytanodának még más kitűnő oldala is van. *Evitáznunk nem*

állása mellett figyelemreméltó összeg fordítatik népiskolai célokra, nem tagadjuk; tekintve azonban Baja város népességét és egyéb kiadásait, a népiskolai kiadásokat éppen soknak alig mondhatjuk. A városi iskolákban 12 tanító és egy hitelemző működik, kiknek évi fizetése 700 frtjával 9.100 frt. A fa-szolgalmány talán 7—800 frt, házbér 4—500 frt, tisztogatás 2—300 frt, s így az összes kiadás valami 10 ezer 500 frt. Elegendő, elég, de túlságosnak éppen nem mondható, s már azzal is sokat nyer a város, hogy a 8 osztályú leányiskoláról, melynek létesítése 24—25000 frtba került, a kalocsai bírnok-érsek mindaddig gondoskodik, míg Baja város népiskolái felekezeti maradtak; míg ha a városnak kellene 6—7 tanítónővel bíró leányiskolát fölláttatni, csak 600 frtjával számítva maga a tanítónők fizetése évenként 3600—4200 frtot tenne ki, mihez azután még sok egyéb kiadás járna.

Hogy pedig a taneredmény nem felel meg mindenütt teljes mértékben a követelményeknek, annak okát nem másban, mint a *rendetlen iskola látogatásban s az iskolai mulasztások nagy számában kell főképen keresni*.

A legjobb tanerő buzgalma is lohad, ha napról-napra új és új hiányzók tűnnek szemébe; ha azt tapasztalja, hogy september és október elveszett a beiratottakkal, április és májusban pedig a beiratottaknak fele alig marad már iskolában. *A tulajdonképeni tanév így viszonyok között szorosan réve öt hónap, s melyik tanító most már az, ki öt hónap alatt oly eredményt képes felmutatni, mint felmutathatna rendes iskolalátogatás mellett tíz hónap alatt?*

Azt sem akarja senki tagadni, hogy éppen a tanerők sem mind egyformák; ezt azonban, fájdalom, annak kell tulajdonítani, hogy választások alkalmával nem igen szokták kérdeznit, *kik hoz javaslatba az iskolaszék első helyén, s ki lesz a legkitűnőbb tanerő*, — hanem a párt- és személyes érdekek döntenek igen sokszor, s a legkitűnőbb képzettségűek is elbuknak gyakran azok mellett, kik csupán formáltságból lettek kandidálva. De azt sem lehet azért kétségbe vonni, hogy *ugyanazon tanerők rendesebb viszonyok között legalább is még ennnyi eredményt fölmutatnának*, s ha egyik-másik akkor sem felel meg a várakozásnak, sokkal erősebben és szigorú-

lehet, hogy a magánleánytanoda sokkal észszerűbben képes nevelni, mint a nyilvános iskola, mert a magánleánytanoda inkább bizonyos familiáris alapon nyugszik, holott a nyilvános tanodának szigorú hivatalos ki nyomata van. Ebben tanulnak és engedelmeskednek a növendékek kötelesebből, amabban pedig szeretetből.

Hogy azonban a magánleánytanodák kénytelenek sok esetben a neveléstanítás ellen vétkezni, nem mindig ök annak okai, hanem a szó szoros értelmében a helyi tanhatóságok. Mert a tanhatóságok ugyan itt vannak a vizsgálatokon s keményen megbírálják a taneredményt, hanem, hogy a magánleánytanodák tulajdonosainak működésükben segédkeztet nyújtanának, az nagyon ritka eset. Miért nem választana egy-egy iskolaszék iskolalátogatókat a magánleánytanodákra is, hiszen a törvény kezébe lerakta a hatalmat? Miért nem követelhetné tőle a mulasztásokat és kényserizhetné a hanyagul iskolabájjárokát a rendes iskolalátogatásra? Miért nem segíthetné a magánleánytanodákat jó tanácsal és talán némelykor anyagi segéllyel? Ha a tanhatóságok a magánleánytanodáknak hónok alá nyúlának, ezek nagyobb bizalmat fejtenének ki a hatóság és általában a nyilvános tanügyi mozgalmak iránt.

ban léphetne föl ellene az iskolaszék, mint így, midőn ezer kifogása lehet mindenkinek.

Azonban jó tanerőkben sincs hiány, mint erről tanuskodhatnak pl. a belvárosi népiskolák.

Egyik bizottsági tag ur mindent függőben kívánt addig hagyni, míg majd a jövő gyűlésen indítványát az úgynevezett *közös iskoláról* előterjeszti.

A közgyűlés mellőzte az elhalasztást, egy négyes bizottságra bízta javaslatot kidolgozni és beadni arról, mit és hogyan lehetne népiskoláink előhaladásán lendíteni. Miért is idegenitenél el ép azokat az iskoláigytól, kik kelendő szakértelemmel, egész odaadással, minden díj nélkül s a legszívesebben és legbuzgóbban szolgálják az iskoláigytól, kikkel a tanteremtés és a tanítónők hiányát számos oly helyen nélkülözik, hol az 1868. évi eszmézavarkor* hanyat-homlok rohantak az iskolák előkészítésébe. Aztán kikkel és kivel is közönségtünk, mikor előreláthatólag mindenik felekezeti kiter a közönsítés elől, ha nem tekintjük is, hogy közös lónak tőrös a háta. Minek idézzük elő a különböző vallású és irányú polgárok között sürdőségeket, hisz eddig a legjobb egyetértésben éltek egymással, s közöttük éppen ezáltal költetnek fel a felekezetiesség és föltékenykedés ádáz szeleme. Miért dobjunk a különböző felekezeti polgárok közé egyetlenséget, mikor oly nagy szükségünk van egyetértésre és midőn kézzelfoghatólag ki van mutatva, hogy nem iskoláink jellegében, hanem egészen más okban keresendő hátramaradásunk!

Aztán minő viszás helyzet volna az, ha a mi iskoláink belügyeibe mindenki beleavatkozhatnék, míg a mások iskoláihoz nekünk semmi közünk?

Pénzügyileg pedig csak súlyosabb helyzetet teremene a városnak, amit szintén figyelemre szükséges méltatunk. Így a felekezeti is járulnak valami áldozattal az iskolák létesítéséhez és fönntartásához; egyesek ha mást nem, legalább tantermeiket adnak; a 8 osztályú leányiskolát a kalocsai érsek, kinek hatalmas közbelépése folytán nyertük a törvényhatósági jogokat is, nagylelkűen mindaddig fönntartja, míg a többi iskolák is felekezeti maradtak; az állam sem avatkozik be iskolaépítkezéseinkbe s iskola épületeink ügyébe, ami szintén nem megvetendő előny városunk pénzügyeire. Akkor több iskola helyiség is kellene, ami pénzbe kerül; az állami közegek is beleavatkoznának s szigorúan a miniszterialis építkezési tervek megtartását sürgetnék, ami szintén sok pénzt elnyelne; — segélyt pedig az államtól remélni sem lehet e czélra, mert Baján már 40—50 ezerbe került neki a gymnasium átvétele, legalább is ugyanannyiba a képezde, most ismét ipar- és kereskedelmi iskolát kér a város a ministertől, — s így csak szegyenpirral kellene eltelnünk, ha népiskoláinkkal elutasítottunk, előreláthatólag oly észrevétellel, hogy más városokért ennnyi sem áldozott a ministerium. Különbben abban sincs köszönet, ha az állam segélyt nyújt az iskolaépítkezésnél; mert 10 évi részletvisszafizetés mellett adja, (mint adta pl. Miskén,) s amellel 6% kamatot vesz, — holott a város olcsóbban is, kedvezőbb feltételek mellett is kaphat kölcsönt, és így csak hátiányos lenne kölcsönért a kormányhoz folyamodunk.

Meleg érdeklődéssel várjuk különben a négyes bizottság javaslatát, s megvagyunk győződve, hogy a törvényhatóság sietni fog azok alapján mielőbb segíteni népiskoláink égető hiányain.

Egy tanügybarát,
ki a hiányok orvoslása iránt szintén érdeklődik.

A „bajai ifjúsági-egyletről.”

Az ember, — mint a legtöbb tökéletességekkel felruházott lénynek — hivatása, hogy magát Isten különös

kegyelmére érdemessé tegye, s annak bő és kegyelmes ajándokait, a mennyire lehetséges, az utolsó igit hasznosan, nemese, emberül használja.

Ha Isten az embernek a többi élő lények felett oly szép előnyt adott, bizonyára megvárja tőle, hogy magát arra méltóvá tegye, s olyanokat létesítsen miket Isten fia i létesíthetnek.

És az emberek, Isten akaratát teljesítendő, — s mivel abban maguk javát is láták — már rég óta azon törekednek, hogy levetkezve a hétköznapiasság mezét, a közönséges eredetiséget, magukat hasonlóvá tegyék a legfőbbökhöz.

Eleinte nem tudták mi az, a mi felé valamennyiük igyekszik, mintha mindannyian egyek lettek volna, kebleiket bizonyos vagy tölté el: maguk becset föltüntetni s emelni.

Bizonyos, névtelen czél felé törekedtek. E cél később a „miveltség“ nevet nyerte. Mióta határozott czélja van az emberiségnek, azóta versenyezve működnek egymással a czél felé.

Az emberiség nemzetekre és országgokra van osztva. Egyik nemzet, egyik ország a másik fölé akar helyezkedni a miveltségben, s a mely nemzetnek, országnak kedvezőbbek egyik-másik viszonyai, a miveltségben győzedelmeskedik. A magyar nemzet is részt vesz a versenyben, s viharos multjához mérve az eredmény, valóban kielégítő.

Hogy valamely ország mivel lehesen, első sorban is annak városai szükséges, hogy mivelődjének.

E czélből alakulnak is minden felé a számos egyetek, hogy egyesülve könnyebben elérhessék és terjeszthessék a miveltséget; tehát itt is csak az egyesülés teremtheti meg a kívánt gyümölcsöket.

Külföldről, így Franciaországról stb. nem akarván szólni, csak hazánkat említem, hol a fővárosban alig megszámlálható egyet van; a vidék nagyszámú városában 10—15; a kisebbekben 3—4, a községekben legalább 1, melyek mind a mivelődés előmozdítását tekintik kitűzött czélul.

És ez egyeteket a társadalom különböző osztályai alakítják és használják; van a felnőtteknek, a nőknek is, és van az ifjúságnak. Most én ez utóbbiakról kívánok valamit szólni.

Csaknem minden nagyobb városban van ifjúsági egyet, mely ha nem is él valami fényes körülmények között, de még is fenáll, s terjeszti, — habár csekély mértékben is — a miveltséget.

Nehéz szívet s pirulva kell megvallanom, hogy e városok között Baja városa nem foglal helyet, és így e tekintetben is háta mögött van sok nálánál kevesebb lelket számláló városnál.

Ez nemcsak szegény Baja városára nézve, de társadalmi viszonyaira is dermesztőleg hat ezen sajnós körülmény.

Ennek oka két körülményben rejlik, első az, hogy városunk ifjai azon téves meggyőződésben élnek, hogy egymásra nincs szükségük, egymás társaságára nem szorulnak; — a második az, hogy vallásrang és rend tekintetében is igen magas válaszfal emelkedett közöttük.

Ily körülmények fennforgása ellenében nehéz valamit tenni.

És mégis, ezek dacára, átérezve hiányát és nélkülözhetlenségét egy ifjúsági-egyletnek, e lapokban, mint köztudomású — Don Csász ur megpendítette az eszmét egy ilyennek alakítására; az eszme, minthogy másként nem is lehetett jól — a helybelyi ifjúság körében szives fogadtatásra talált, s csakhamar felszólt az ügyben alólirott és reá Streit Gyula ur is. Tehát a legelső lépés ily formán meg volt téve, szükséges volt már ezután tovább menni. Ugy is történt.

Mult hó 14-én mintegy 40 ifju gyülekezett össze tanácskozni ez ügyben. A jelen voltak egyhangulag elismerték, hogy Baja városának elkerülhetlen szük-

* Nem értünk egyet e. czikkirő úrral e tekintetben, de midőn az iskolagy rendezése napirendre került, szívesen engedünk tőle más véleményeknek is.

REISMAN és MÜHLBERG

Budapest.

EXCELSIOR-MALOM (Schmeja Ed. szab.) 1877 óta minden kiállításon díjaztatott.

Legtökéletesebb daráló- és őrlő-malom, mindennemű termény aprózására, darálásra és őrlésére, a leglágábbakhoz úgy mint a legkeményebbekhez. *Csekély erőszükséglettel nagy munkaképesség, nagy állandóság mellett egyszerű kezelés.*

BORSZIVATYUK (Olerity szivattyuk) perczenként 170 liter munkaképes soggel.

BORSAJTÓK (System Mabile).

Amerikai szeoskavágók.

TRIEUROK (szabadalm. gyártmány).

MANOMETER és kazanfelszerelések.

BOR- és SÖR-SZIVATYUK (törés és benső összeforrás ellen jótállás).

I. minőségű színbőr gépszijak (zsirozatlan)

Varro- és kötő-szijak.

Széna- és trágya-velők (valódi amerikai)

ÖNOLAJOZÓ (szabadalm. szí ártított üvegből).

VIHARLAMPÁK (tűzmentes).

REFLEKTOROK (nagy tüzelőszert megtakarítás).

Valódi amerikai vasaruk.

MŰSZAKI GUMMI-CZIKKEK.

REISMAN és MÜHLBERG

GÉPEK és MŰSZAKICZIKKEK RAKTÁRA és IRODÁJA
Budapest, VI. Sugárút 22/24. sz.

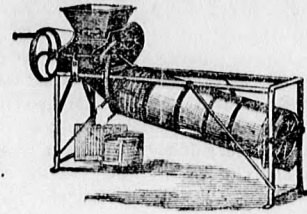
Minden kiállításon az első érdem éremmel kitüntetve.

EZÜSTÉREM PÁRIS 1878.

A B A

MAJ. 1. 1881.

ARANY ÉREM.

Zala-Egerszeg

MAJ. 2. 1881.

Első díj.

BROGLE J. és MÜLLER

gép- és rosta-leméz gyára **BUDAPESTEN**

a Margit-híd közelében, készít

Trieurokat változó szítával (konkoly választó) 6 különféle nagyságban.

Trieur hengereket malmok számára.

Koptatókat.

Szelelő rostákat.

Szítákat és rostákat cséplőgépek számára.

Gyári raktár

Drescher Gyula

urnál **BAJÁN.**

Legujabb gyógyjelentés

a megrongált egészségnek a HOFF-féle malatakészítmények általi javulásáról.

Meleg köszönő szavakkal eseteli e cs. kir. káplár azon hatást, melyet a valódi Hoff János-féle készítményekkel elért. — Beszéljen nyilatkozata:

Mélyen tisztelt uram!

Trebinje, 1881. július 27.

Köszönetet kell mondanom Istennek s önnek, mélyen tisztelt uram, miután az ön malatakészítménye — melyet barátom küldött — segített s régi erőmet teljesen visszaadta.

Hosszu, tartós gyaloglás által egészségem annyira tönkre jutott, hogy magam már-már végkép elvesztem hittem, — mégis az ön malata-bonbonja és malata-csokoládéja által rövid használat után, daczára az itt uralkodó egészségtelen égaljnak és folytonosan nehéz szőgálatomnak, gyorsan megjavult.

E szert minden egyes táborban időző katonának ajánlhatom.

Mély tisztelettel

Ruciczka Ferencz Gyula,

káplár a cs. kir. 3. sz. szekerész-ezrednél, 19. hegyi-szekerész-század Trebinjében, Herzegovina.

Hoff János urnak, cs. kir. udvari szállító, a cs. kir. feltalálója és egyedüli gyártója a Hoff J. féle malata különlegességeknél, udvaronás arany érdemkereszt tulajdonosa, magas rendek lovagja, Grabenhof, Bräunerstrasse 2, iroda és gyári raktár I. Graben, Bräunerstrasse 8.

Hivatalos gyógyjelentés

a helybeli helyőrségi-kórházban használatba jött HOFF-féle malata kivonat-egészségőr és malatabonbonról, melyek a gyógyulás elősegítőjének bizonyultak, nevezetesen a malata kivonat idült mellbajoknál, a malata-csokoládé pedig gyenge emésztésnél és nehéz betegségeknek üdítő és igen kedvelt gyógytápszernek.

Bécs, 1878. december 31.

Dr. Loeff, főtörzsorvos. Dr. Porias, törzsorvos.

Minden malata készítmény a feltaláló és első készítő Hoff János ovalalaku mellképét s annak aláírását viseli. Hol a valódiság e jele hiányzik, mint hamisított visszautasítandó.

MAGYARORSZÁGI FIÓK-RAKTÁR BUDAPEST, ZSIBÁRUS-UTCZA 7. sz.

2 frton alul mi sem küldetik.

Főraktár: Michits István — eladási hely: Herzfeld Jakab és Herzfeld Henrik és Fia urnaknál.

5042. 80.
kig. közgy. ex 1881. sz.

Pályázati hirdetés.

BAJA város törvényhatósága által közhírré tétetik, hogy a városonál megüresedett **műker-tészi** állásra pályázat nyitattik. A kertész fizetése évi 240 frtban és a tiszta jövedelem 70%-ában állapítatik meg, melyhez ezen felül ingyen lakás és az üres kerti föld használata járul. — Pályázni kívánók felhivatnak, hogy kellőleg felszerelt folya-modványaikat folyó évi november hó 10-ik napjáig méltóságos Jankovich Aurel főispán urhoz czimezve nyujtsák be.

Baján 1881. évi october hó 13-án tart. közgyűlésből.

Dr. HAUSER MOR, polgármester.

Dr. Lengiel nyir-balzsama.

Már maga a növény-folyadék, mely furás után a nyirfából folyik, emberemlékezet óta a legkitünőbb szepítő szernek ismertetik; de csodálatos hatást nyer azáltal, ha az a feltaláló előírása után vegyész úton balzsammá készítettik.

Ha e balzsammal este az arczat vagy bőrt megkenjük, már a következő reggelre alig látható hártya-pikelyek hagyják azt el, miáltal a bőr fehér és gyengéd lesz.

Ezen balzsam elsimitja az arczon a ránczokat és himlő helyeket, és ifjui szint kölesönöz; általa a bőr fehér, gyengéd és fris lesz, valamint eltávolít minden szeplőt, májfoltot, aranyjegyet, orrverességet, bőrtkát és mindennemű tisztátalanságot a bőrön. Egy korsó ára használati utasítással együtt 1 frt 50 kr.

Magyarországi főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerésznél **Budapesten**, király-utca.

Raktár: **Pozsonyban: Pisztory Félix. Temesvárott: Tarozay Istvan, Zagrában: Mitlbach Zsigmond** gyógyszerészeknél.